

VELENÍ VOJSKŮM V PRŮBĚHU OBRANNÉ OPERACE A VYTVOŘENÍ PODMÍNEK PRO PŘECHOD K ROZHODNÉ AKTIVNÍ ČINNOSTI

Velení vojskům v průběhu vedení obranné operace je hlavním druhem jednání řídicích orgánů. Spočívá v určení cíle a způsobu činnosti vojsk, jakož i přijímání opatření, v rozsahu nezbytném k dosažení stanoveného cíle operace.

Zpravidla zahrnuje úkony (funkce, opatření) řídicího orgánu velení, jako je: obdržení, sběr, zpracování a vyhodnocování zpráv o situaci a předávání informací, rozhodnutí, stanovení úkolů vojskům, organizace a řízení jejich bojové činnosti v průběhu operace. Uskutečňováním těchto úkolů je vytvářen uzavřený okruh činnosti, v němž hlavní úlohu má velitel a štáb — orgán velení a objekt řízení — vojska, které spojují přímé a zpětné vazby.

Po zahájení obranné operace důležitými **úkoly**, které plní orgány velení, budou: upřesnění směru hlavního úderu a pravděpodobného zámyslu činnosti nejdůležitějšího uskupení nepřítele, spolu s upřesněním způsobů jeho zničení, organizace jaderného a palebného ničení protistojících sil a záloh útočníka, ničení nově zjištěných objektů prvního pořadí, mobilizační a operační rozvíjení vojsk a jejich postupné působení při odražení agrese.

Velitel fronty s veliteli armád, současně s pokračujícím mobilizačním a operačním rozvíjením vojsk, je povinen přijmout **opatření k narůstání úsilí** v obraně na směru hlavního úderu nepřítele, přeskupit síly a prostředky ze směrů, kde nepřítel neútočí, nebo z méně ohrožených směrů, upřesnit otázky

součinnosti, sledovat přípravu nepřítele k použití jaderných zbraní a zabezpečit trvalou pohotovost vlastních jaderných prostředků k účasti v prvním jaderném úderu frontu.

Hlavním úkolem velení vojskům v obranné operaci musí být především udržení hlavního pásma obrany. Přitom rozhodující úlohu mají velitelé armád, kteří organizují potřebná opatření s cílem nedopustit proniknutí nepřítele do hloubky území, jako jsou např. zásahy PTZ, POZ, údery letectva, manévry vojsky apod. V případě, že jsou vytvořeny příznivé podmínky k aktivní činnosti, řídí manévry vojsky druhých sledů k uskutečnění armádních protiúderů. Podaří-li se v důsledku značné převahy nepřítele proniknout do druhého pásma obrany, zvyšuje se úloha velení velitele frontu a jeho štábu. Přijímá opatření k zastavení postupu hlavních úderných uskupení nepřítele a ke způsobení jim rozhodujících ztrát, organizuje zásahy frontových prostředků (PTZ, POZ, letectva) atd. Je nezbytné, aby činnost velitelů i vojsk směřovala k zastavení útoku nepřítele a vytvoření výhodných podmínek k vykonání frontového protiúderu. K tomu je zapotřebí organizovat manévry druhými sledy (zálohami). Z hlediska velení jde o jedno z nejdůležitějších období v průběhu obranné operace.

Obecný a konečný cíl, který je tím sledován, vyplývá ze samé podstaty vedení obranné operace. Spočívá v tom, aby podřízená vojska zabezpečila odražení agrese nepřítele, nedovolila mu hluboce se vklínit do obrany a v minimální krátké době a s nejmenšími ztrátami vytvořila podmínky pro přechod do rozhodného protiútku. Nezastupitelnou úlohu přitom má systém velení.

Podstatně složitější budou podmínky při vedení prvních operací za použití **jaderných zbraní**. Je zřejmé, že důsledky nepřátelských jaderných úderů na naše vojska budou v době odražení agrese značné a není možné je podceňovat, zejména v oblasti zabezpečení velení. V těchto podmínkách bude prvořadým **úkolem** co nejdříve obnovit velení, získat údaje a přehled o situaci v systému velení a u vojsk, přijmout opatření k zabezpečení další činnosti, organizovat obnovu bojeschopnosti a v nejkratší možné době odstranit následky použití ZHN. Na směrech, kde bude situace umožňovat vést aktivní činnost, je zapotřebí zahájit v součinnosti s dalšími bojeschopnými silami plnění úkolu. **Zvláštnosti velení vojskům** v tomto období vedení operace vyplývají především ze značného množství informací, které musí každý štáb soustřeďovat, zpracovávat a předávat. Patří sem informace o situaci vojsk na frontě, radiační, meteorologické situaci, údaje o ztrátách a stavu vojsk, výzbroje i bojové techniky a jejich postupném doplňování. Přitom nelze vyloučit sníženou možnost činnosti orgánů velení.

Při odražení agrese v podmínkách použití pouze **konvenčních zbraní** bude činnost vojsk v počátečním období války zabezpečována palebným ničením, se současnou jejich rozhodnou činností v zabezpečovacím pásmu, v hlavním pásmu obrany a také v jednotlivých obranných pásmech v hloubce k udržení stanovených prostorů, postavení a důležitých objektů. Velení vojskům bude přitom plnit dvojčinnou úlohu. V první řadě bude nutné řídit vojska při odražení nepřítele a současně zabezpečovat dokončení mobilizačního rozvinutí hlavních sil, vytváření potřebných uskupení vojsk a jejich postupné zasazení.

Velení vojskům v průběhu vedení obranné operace s nepřítelem, který se v počátečním období války v důsledku převahy **vklnil do naší obrany**, a možnosti jeho zničení závisejí zvláště na umění orgánů velení zabezpečit podmínky k odražení agrese a přechodu do rozhodného protiútku. K zabezpečení tohoto

úkolů je nutné, aby orgány velení ovlivnily složení a zachování bojeschopnosti vlastních vojsk a zmařily nepříteli možnost rozvíjet útočnou operaci s využitím zasazení čerstvých sil z hloubky. Pevné a centralizované velení vojskům může přitom rozhodujícím způsobem ovlivnit výsledek obranné operace. Jde především o umění vést odolnou a zejména aktivní činnost v obraně, usměrnit bránící se uskupení, schopnost změnit vzájemný poměr sil ve svůj prospěch. To jsou základní aspekty, jež budou v průběhu vedení obranné operace klást požadavky na zabezpečení účinného velení vojskům.

Doba, kdy se vojskům při vedení úporné obrany narůstáním úsilí v hloubce podaří vyrovnat vzájemný poměr sil a prostředků, kdy hlubší operační zálohy nemůže nepřítel v krátké době použít, bude nejvýhodnějším okamžikem pro přechod k aktivní činnosti — vedení protiútoků, útoku. Hlavní zvláštnost velení v tomto období spočívá v zabezpečení řízení vojsk k zastavení postupu nepřítelů se současnou přípravou pro přechod k aktivní činnosti. K vytvoření příznivých podmínek pro zničení útočícího nepřítelů aktivní činnosti v obraně je důležité zachování maximální bojeschopnosti vlastních vojsk a udržení výhodných prostorů na bocích průlomu, který se snaží nepřítel rozšířit do stran a do hloubky.

Úspěch protiútoků, vedeného s cílem zničit nepřítel, který se vklíní do obrany, v mnohém závisí na velení vojskům, zejména efektivnosti jaderného a palebného ničení a také manévru vojsky. Zvláštní pozornost orgány velení musí věnovat ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení, průzkumných palebných systémů a nepřítel v hloubce s úkolem nedopustit přísun jeho záloh.

Další zvláštností velení vojskům k zabezpečení úspěšného rozvíjení protiútoků v útočnou (protiútočnou) operaci bude řízení aktivní činnosti vojsk v do-tyku. Jde o využití úspěchu zasazených sil, a to především na jejich bocích. Někdy může být nezbytné uskutečnit manévr svazky prvního sledu, aby byly vyvedeny a přeskupeny na směr hlavního úderu. Poznatky ze štábních i komplexních štábních nácviků a operačních cvičení svědčí o tom, že právě přeskupení sil a prostředků při přechodu vojsk z obrany k aktivní činnosti bude velmi důležitým a náročným manévrem. Jeho dovedným řízením, zejména rychlým provedením, můžeme značně ovlivnit plynulost přechodu k této činnosti. Proto i velení vojskům při jeho uskutečňování bude mít rozhodující úlohu. Poznatky potvrzují, že nejdůležitější podmínkou úspěšného vedení aktivní bojové činnosti, protiútoků, útoku je široké uplatnění manévru silami a prostředky. Velení vojskům je přitom tvůrčí, mnohostranný, složitý proces. V jeho průběhu uplatňujeme všechny znalosti a dovednosti vojenského umění, zejména **principy velení a řízení**. Patří k nim nedílná velitelská pravomoc a kolektivnost, centralizace, iniciativa a samostatnost, předvádění i stálá znalost situace, pevnost, pružnost, nepřetržitost, utajení a vysoká operativnost velení. Jde o základní principy a současně rozhodující kritéria zabezpečení velení při přechodu k aktivní činnosti vojsk v obraně.

Zvláště závažný je princip centralizace. Spočívá v tom, že vyšší stupeň velení musí spojoval úsilí všech podřízených sil a prostředků, koordinovat a zaměřovat jejich činnost k dosažení cílů obranné operace a současně vedení aktivní činnosti ke zničení nepřítelů. Zvláště účelná je pevná centralizace při zahájení aktivní činnosti v obraně, neboť se tím uplatňuje cílevědomější a efektivnější použití sil a prostředků na rozhodujících směrech činnosti.

Důležité postavení v obranné operaci, zejména při přechodu k aktivní činnosti, má předvádění vývoje operace.

Pevnost velení, jeho pružnost a nepřetržitost spolu úzce souvisejí. Pevnost, jako jeden z nejdůležitějších úkolů velení, spočívá v přijetí smělého rozhodnutí k vedení obranné operace, odrážení agrese a jeho houževnaté uvádění do praxe. Pevné velení v průběhu vedení obranné operace však neznamená přidržovat se předem přijatého rozhodnutí. Zejména přechod k aktivní činnosti v obranné operaci v soudobých podmínkách se nikdy nebude přesně vyvíjet v souladu s vypracovaným plánem. Dobu trvání obranné operace nelze předem stanovit. Proto i při vytrvalém uskutečňování přijatého zámyslu musíme včas reagovat na všechny změny situace, brát je v úvahu a v souvislosti s tím upřesnit úkoly, a jestliže to situace vyžaduje, také podstatně měnit Plán operace. V tom se současně projevuje také pružnost velení vojskům.

Jak je zřejmé, v průběhu odrážení agrese, zejména při přechodu k aktivní bojové činnosti v rámci obranné operace, význam velení vzrůstá. Vyžaduje tvůrčí, nešablonovitý přístup a přísnou organizaci práce velitele a jemu podřízených orgánů, se zřetelem na nové podmínky velení v průběhu vedení operací v počátečním období války.

Tyto náročné požadavky svým významem předpokládají další zdokonalování jednoho z hlavních obsahových prvků velení — **organizace součinnosti**, která je v průběhu vedení obranné operace v počátečním období války nejdůležitější povinností orgánů velení. Důraz je přitom kladen na sladění úderů na objekty prvního pořadí, jaderného a palebného ničení s manévrem vojsky podle cíle, místa, čar, času, směrů a způsobů plnění úkolů, a v uskutečňování jejich úsilí k dosažení stanovených cílů obranné operace.

V obranné operaci je důležitá součinnost podle směrů. Jde o určení způsobu činnosti na pravděpodobnému směru hlavního úderu nepřítele a na dalších směrech (samostatném směru) jeho útoku, na bocích a v mezerách mezi sousedy, což má velký význam zejména mezi uskupeními různých národních spojeneckých armád.

Při organizaci součinnosti v průběhu vedení obranné operace a zejména přechodu k aktivní bojové činnosti je nutné brát v úvahu skutečné bojové možnosti vojsk, která uskutečňují součinnost, jejich síly a prostředky.

Je zapotřebí, aby orgány velení správně chápaly cíl vedení obranné bojové činnosti a úkoly, znaly situaci, měly zabezpečeno spolehlivé spojení a vzájemně se pravidelně informovaly.

V průběhu vedení obranné operace musí všechny orgány velení zaměřit úsilí vojsk k plnění daných úkolů obrany v souladu se vzniklou situací. Je od nich vyžadována vysoká organizovanost, přesnost, rychlost práce, umění pohotově se orientovat ve složité situaci, schopnost pružně reagovat na změny, organizovat splnění úkolů a pevně velet vojskům.

Vliv vědeckotechnického rozvoje ve vojenství, zavedení do výzbroje nových vysoce přesných zbraní, průzkumných palebných systémů, nové bojové techniky a prostředků velení se projevuje ve změnách samotného charakteru obranné operace. Přitom nové prostředky a způsoby odrážení agrese, zvětšení objemu a obsahu opatření ve velení, zkracování lhůt jejich splnění v důsledku vysoké dynamičnosti obranné operace v počátečním období války, značně zvýšily požadavky na velení, zejména při přechodu k aktivní činnosti v obraně.